

Bijna alles is anders en extremer in een van de meest noordelijk gelegen landen waar melkveehouderij mogelijk is. Boeren op IJsland vraagt aanpassingsvermogen aan de elementen. Hoe overleven de bijna 850 IJslandse boeren en hun 25.000 kleurrijk bonte melkkoeien?

Het lijkt op een koppel koeien weggelopen uit een schilderij van de zeventiende-eeuwse Nederlandse landschapsschilder Paulus Potter. De melkkoeien van Ragnar Magnússon lijken in de verste verte niet op een gangbare Nederlandse Holsteinkoe anno 2004. Bont, gespikkeld, pikzwart, rood, bruin, muisgrijs, blaarkop, witrik, ja zelfs gestreept lopen ze in de ligboxenstal rond, deze koeien van het IJslandse ras. In totaal zijn er wel 25 verschillende kleurstellingen en met een gemiddelde schoftmaat van 115 cm zijn de koeien klein en ogen ze gedrongen.

'Onze koeien zijn rechtstreekse afstamelingen van het melkvee dat in de negende eeuw door de eerste kolonisten vanuit Noorwegen naar IJsland is overgebracht. Door de geïsoleerde ligging van ons land is er in de navolgende eeuwen maar heel weinig aan het ras veranderd.' Aan het woord is Ragnar Magnússon, die samen met zijn vrouw Marta Jónsdóttir in Biskupstungur in het uiterste zuiden van IJsland een 330 hectare groot melkveebedrijf runt. 'Uit het oogpunt van dierziekten, en vanwege het instandhouden van dit unieke ras, heeft de IJslandse regering al sinds mensenheugenis verboden om dieren of genetisch materiaal van welk ras dan ook te importeren', voegt Marta eraan toe. 'We vaccineren onze koeien nooit, en ook de ziekte Mortellaro komt hier niet voor.' Toch hopen ze dat er in de toekomst meer mogelijkheden komen voor rasverbeteringen. 'Ik melk 45 koeien, en die hebben 45 verschillende uiers', verduidelijkt Ragnar zijn wens voor een meer uniforme koe.

Gemiddeld 5100 liter

De totale populatie IJslandse koeien draagt zo'n 25.000 stuks en inteelt is daarom een groot gevaar. In 2001 is er onder de ongeveer 850 IJslandse melkveehouders een stemming gehouden de overheid te bewegen de mogelijkheid om in te kruisen met stieren van het Norwegian-Redras toe te staan. De drijfveer hierachter was dat er, waarschijnlijk als gevolg van inteelt, naar verhouding veel dode kalveren geboren worden. Maar de stemming is

door 65 procent van de veehouders, in het algemeen de kleine bedrijven, verworpen. De gemiddelde productie van de IJslandse koe ligt op 5100 liter met 4,07% vet en 3,23% eiwit in 305 dagen. Een IJslands melk-

veebedrijf telt gemiddeld twintig koeien. Toen Ragnar en Marta het bedrijf, dat inmiddels meer dan 200 jaar in de familie is, overnamen in 1995 waren er 22 koeien met een productie van 4200 liter. In zes jaar tijd is het quotum vergroot van 95.000 naar 270.000 liter. De gemiddelde productie is opgelopen naar 7200 kg per koe in 305 dagen met 4,42% vet en 3,44% eiwit. Dit resulteerde in de hoogste bedrijfsproductie van IJsland in 2001 met 560 kg vet en eiwit per koe. 'We proberen zo goed mogelijk ruwvoer van ons land te krijgen, maar dat valt in ons klimaat niet altijd mee.'

Het melkveerantsoen bestaat bijna volledig uit gras en grasproducten, waarbij Engels raaigras en Timothee de meest toegepaste variëteiten zijn. Van de 330 hectare wordt er maar 80 hectare intensief gebruikt. Op de overige hectaren, het kwalitatief mindere weiland waarin veel stenen aan de oppervlakte komen, weidt in de zomer het jongvee.

De eerste snee wordt gemaaid rond begin

Ragnar Magnússon: 'Hoge melkprijs van één euro geen overbodige luxe'

juli wanneer er 24 uur per dag zonlicht op IJsland is. De tweede en kwalitatief mindere snee volgt daarna, begin september. Alle ruwvoer wordt in ronde balen geperst en in plastic gewikkeld. In de zomer wordt er van eind mei tot half oktober weidegang toegepast. De hoogproductieve koeien krijgen tot wel 10 kg krachtvoer per dag bijgevoerd, daarom zijn er overal krachtvoerboxen in gebruik. 'Ons krachtvoer, waarvan veel ingrediënten ingevoerd moeten worden, is op basis van vismeel en kost ongeveer € 500 per ton, om de kostprijs te drukken blijven we dus zoeken naar alternatieven om in ons kli-

maat kwalitatief beter ruwvoer te winnen', aldus Ragnar.

Hoge melkprijs

IJsland is volledig zelfvoorzienend in melk en melkproducten. De import van melkproducten is eenvoudigweg verboden; slechts bij hoge uitzondering worden er vergunningen om bijvoorbeeld Franse kazen in te voeren afgegeven. De overige melkproducten in de winkels zijn alle op het eiland geproduceerd. Om de IJslandse melkveehouderij in stand te kunnen houden is er een subsidiëringssysteem voor een gegarandeerde melkprijs. De melkveehouders krijgen door de melkfabriek een vaste prijs op basis van 3,97% vet en 3,33% eiwit uitbetaald van 43 kronen (51 eurocent). De IJslandse regering vult dit bedrag per liter vervolgens aan tot een nettomelkprijs voor de veehouder van 86 kronen (1,02 euro). Het prijsverschil voor de consument is echter minimaal; een liter melk in de supermarkt kost de IJsland-

se consument 96 kronen ofwel 1,14 euro. Ragmar legt uit hoe de basismelkprijs tot stand komt: 'Om de zes tot zeven jaar treedt de regering in overleg met de Bændasamtök, een commissie van gekozen IJslandse veehouders. Met deze commissie wordt een nieuwe basis voor subsidieverstrekking overeengekomen. Deze subsidie per liter blijft vervolgens voor de afgesproken termijn van kracht.'

Maar deze hoge melkprijs, de hoogste ter wereld, is geen overbodige luxe, legt Ragmar uit: 'Bijna alle producten en machines die hier gebruikt worden in de bedrijfsvoering moeten worden ingevoerd, en dat brengt altijd extra kosten met zich mee. Kijk alleen al naar de krachtvoerkosten van 500 euro per ton, of de prijs per liter melkquotum. Voor de laatste aankoop van melkquotum betaalde ik drie maanden terug 270 kronen per liter (3,21 euro), de prijs is inmiddels gestegen naar 300 kronen (3,57 euro).'

De subsidie is nu voor zes jaar vastgelegd,

maar dit keer na zeer moeizame onderhandelingen. Ook hier staan subsidies onder druk, de IJslandse regering heeft echter geen keus. 'De plattelandsontvolking moet een halt toegeroepen worden en om te overleven als veehouder kunnen we gewoon niet zonder. Recentelijk is de bouw gestart van een nieuwe ligboxenstal die plaats gaat bieden aan 123 melkkoeien. Maar ook hier zitten we met extreem hoge kosten. Alle muren van de nieuwe stal moeten van gewapend gestort beton worden gemaakt. De staalconstructie van het dak moet extra zwaar worden uitgevoerd in verband met mogelijke aardbevingen. We hebben een klein voordeeltje, op 540 meter onder ons bedrijf zit een warmwaterbron. Het opgepompte water komt met 65 ° Celsius omhoog, hiermee voorzien we alle zes gezinnen in onze buurt van gratis warm water. Toch nog een kleine kostenbesparing', grapt Ragnar.

Luuk Reissenweber

Geisers en vulkanen

Natuurkrachten en geïsoleerde ligging bedreiging voor melkveehouderij in IJsland

